

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 225/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Michalom Treščákom ml., advokátom, Thurzova 6, Košice, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 990/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 990/2008 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume **4 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Pezinok **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Pezinok **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 990/2008 konal bez zbytočných prierahov.
4. Okresný súd Pezinok **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 990/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, a zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 22 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou okresnému súdu 19. februára 2008 domáha určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy v sume 697,07 eur mesačne od 17. decembra 2007 do vydania rozhodnutia a náhrady trov konania. V napadnutom konaní vystupuje ako žalovaný [REDAKOVANÉ], správca konkurznej podstaty úpadcu (zamestnávateľ) 1. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“ alebo „správca“).

3. Okresný súd rozhodol po 8 rokoch od podania žaloby medzitýmnym rozsudkom z 30. novembra 2016 tak, že určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru zo strany žalovaného dané sťažovateľke 17. decembra 2007 je neplatné, a zároveň určil, že od žalovaného nemožno spravodlivo požadovať, aby sťažovateľku naďalej zamestnával. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) ako odvolací súd rozsudkom z 19. júla 2018 medzitýmny rozsudok okresného súdu potvrdil a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Okresný súd následne po ďalších 3 rokoch rozhodol o nároku na náhradu mzdy rozsudkom z 22. marca 2021 tak, že žalovaného zaviazal na náhradu mzdy v sume 644,80 eur mesačne od 13. februára 2008 do 16. januára 2017 a sťažovateľke priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 31. januára 2022 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd dospel k záveru, že okresný súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanému uskutočňovať jeho práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Krajský súd poukázal na to, že okresný súd nevykonal v konaní žiadne dokazovanie týkajúce sa nároku na náhradu mzdy, ktoré mohol vykonať aj bez návrhu zamestnanca (sťažovateľky). Žalovaný sa tiež nijako nedozvedel o podaniach sťažovateľky, ktorými vyčíslila nárok na náhradu mzdy. Prvé podanie sťažovateľky doručoval právnej zástupkyňi žalovaného ([REDAKOVANÉ]) spolu s predvolaním na pojednávanie, avšak [REDAKOVANÉ] okresnému súdu oznámila ukončenie právneho zastupovania žalovaného z dôvodu vyhláseného konkurzu a zároveň oznámila, kto bol ustanovený za správcu. Okresný súd následne toto podanie sťažovateľky nedoručil žalovanému (správcovi) a rovnako nedoručil ani druhé podanie sťažovateľky z 9. decembra 2020.

5. Podľa sťažovateľky napadnuté konanie nie je ani do dňa spisania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, t. j. ani takmer po 14 rokoch od podania žaloby.

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o určení neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o nároku na náhradu mzdy, ani po uplynutí takmer 14 rokov právoplatne nerozhodol (o nároku na náhradu mzdy), čím nepochybne došlo k porušeniu ňou označených práv podľa ústavy a dohovoru.

7. Sťažovateľka uvádza, že okresný súd právoplatne rozhodol o žalobe (o neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru) po 10 rokoch od podania žaloby medzitýmnym rozsudkom napriek tomu, že „*prvý konajúci sudca Okresného súdu už na prvom pojednávaní vyriekol svoj právny názor, že OSPP vykazuje vady, pre ktoré ho nemožno uznať za platné a v súlade s ustanoveniami Zákonníka práce.*“. Doterajšiu dĺžku napadnutého konania nemožno ničím ospravedlniť.

8. Z hľadiska zložitosti ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a je súčasťou bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

9. Správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania nijako neprispelo k vzniku zbytočných prieťahov, resp. k doterajšej dĺžke konania. Je potrebné tiež zohľadniť aj význam konania pre sťažovateľku, ktorá si v napadnutom konaní uplatňuje nárok na náhradu mzdy z dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru.

10. Napadnuté konanie je poznačené viacerými obdobiami nečinnosti okresného súdu bez toho, aby jeho postupu bránila nejaká zákonná prekážka. Postup okresného súdu možno tiež hodnotiť ako neefektívny „*v neposlednom rade aj s nedôsledným dodržiavaním ustanovení právnych predpisov pri doručovaní vyjadrení protistrane, ako aj ďalších procesných úkonoch, čo zapríčinilo, že vec nie je do dnešného dňa právoplatne skončená.*“. Okresný súd sa nemôže zbaviť zodpovednosti za zbytočné prieťahy v napadnutom konaní ani odkazom na opakovanú zmenu zákonných sudcov.

11. Sťažovateľka sa už niekoľko rokov nachádza v stave právnej neistoty, keďže žalovaný s ňou neplatne skončil pracovný pomer, pričom do dnešného dňa jej nebola vyplatená náhrada mzdy, keďže o tomto nároku nebolo ani po 14 rokoch konania právoplatne rozhodnuté. Rozsudkom z 22. marca 2021 okresný súd (neprávoplatne) zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť sťažovateľke náhradu mzdy vo výške 644,80 eur mesačne za obdobie od 13. februára 2008 do 16. januára 2017 (celkovo ide o sumu 65 340,80 eur).

12. Vychádzajúc zo znenia § 79 ods. 1 a 2 Zákonníka práce (účinného v rozhodnom čase), zákonodarca nelimitoval hranicu, do ktorej je v prípade neplatného skončenia pracovného pomeru možné priznať zamestnancovi náhradu mzdy. Zamestnanec má v prípade skončenia pracovného pomeru nárok na náhradu mzdy za celé obdobie odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho naďalej zamestnával do doby rozhodnutia súdu, že nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. Povinnosť nahradiť mzdu za čas presahujúci 12 mesiacov môže súd primerane znížiť, avšak nárok na zaplatenie náhrady mzdy za 12 mesiacov má pre zamestnávateľa sankčný charakter. Z uvedeného je nesporné, že sťažovateľka má nárok minimálne na zaplatenie náhrady mzdy z titulu neplatného skončenia pracovného pomeru za 12 mesiacov v sume 7 737,60 eur (12 × 644,80 eur).

13. Okresný súd Bratislava I vyhlásil 15. novembra 2019 na majetok žalovaného konkurz. Prihláškou z 3. februára 2020 si sťažovateľka prihlásila do konkurzu pohľadávku v celkovej výške 91 740,44 eur. Z dostupných informácií o predmetnom konkurze „je zrejmé, že žalovaný nedisponuje majetkom, z ktorého je možné uspokojiť nárok Sťažovateľky.“.

14. Uplatnená suma finančného zadosťučinenia podľa sťažovateľky zohľadňuje predmet konania, dĺžku zbytočných prietahov v napadnutom konaní, ako aj ďalšie okolnosti tejto veci. Sťažovateľka sa finančného zadosťučinenia domáha, keďže namietané porušenie označených práv nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a vyslovenie porušenia týchto práv nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu.

15. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 225/2022-14 z 26. apríla 2022 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenia okresného súdu:

16. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval podpredseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. Spr.52/2022 z 1. júna 2022 poukázal na doterajší priebeh napadnutého konania, pričom uviedol, že sťažovateľka žalobu podala 20. februára 2008, okresný súd rozhodol 30. novembra 2016 medzitýmny rozsudkom, ktorým určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru dané sťažovateľke je neplatné. Okresný súd ďalej určil, že od žalovaného nemožno spravodlivo požadovať, aby sťažovateľku naďalej zamestnával. Krajský súd rozsudkom z 19. júla 2018 medzitýmny rozsudok potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 29. mája 2019 odmietol. Následne okresný súd o mzdových nárokoch sťažovateľky rozhodol rozsudkom z 22. marca 2021 tak, že sťažovateľke priznal náhradu mzdy v sume 644,80 eur mesačne od 13. februára 2008 do 16. januára 2017. Krajský súd tento rozsudok okresného súdu uznesením z 31. januára 2022 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd napokon rozsudkom z 1. júna 2022 rozhodol tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľke náhradu mzdy v sume 7 737,60 eur brutto, vo zvyšnej časti žalobu týkajúcu sa mzdových nárokov sťažovateľky zamietol.

17. Podpredseda okresného súdu uviedol, že predmetná vec nie je právne alebo skutkovo zložitá, v napadnutom konaní neidentifikoval zákonné prekážky postupu v konaní. Strany sporu niekoľkokrát navrhli odročenie pojednávania z rôznych dôvodov (čerpanie dovolenky a pod.). V napadnutom konaní došlo k zmene zákonného sudcu, čo neprispelo k plynulému a efektívnemu konaniu. Priebeh napadnutého konania ovplyvnili aj opatrenia v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, pre ktoré bolo potrebné zrušiť opätovne nariadené pojednávania. Podpredseda okresného súdu k svojmu vyjadreniu pripojil vyjadrenie zákonnej sudkyne.

18. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení opakovane poukázala na priebeh napadnutého konania. Okrem toho zdôraznila, že predmetná vec bola opakovane pridelená inému zákonnému sudcovi. Pôvodne bola daná vec pridelená JUDr. Štiglicovej, v marci 2015 bol súdny spis pridelený JUDr. Majerskému a následne sudkyňi JUDr. Hojer Belašičovej. V roku 2021 bol súdny spis pridelený aktuálnej zákonnej sudkyňi s tým, že v čase pridelenia veci bol súdny spis na odvolacom súde. Súdny spis bol vrátený okresnému súdu 24. februára 2022. Zákonná sudkyňa dala 9. marca 2022 pokyn vyššej súdnej úradníčke na doručenie uznesenia krajského súdu. Následne nariadila termín pojednávania na 1. jún 2022 aj z toho dôvodu, že v zmysle právneho názoru krajského súdu bolo potrebné doručiť žalovanému podania sťažovateľky z 12. novembra 2019 a z 9. decembra 2020, ktorými si vyčíslila nárok na náhradu mzdy. Vzhľadom na obsah týchto podaní okresný súd doručoval tieto podania žalovanému s výzvou na vyjadrenie s určením lehoty 15 dní, pričom v prípade doručenia vyjadrenia žalovaného by bolo potrebné doručiť toto vyjadrenie ešte sťažovateľke. Zákonná sudkyňa uvádza, že ona vo veci postupovala bez zbytočných prieťahov.

III.2. Prehľad napadnutého konania:

19. Ústavný súd pri skúmaní opodstatnenosti námietok sťažovateľky vychádzal z prehľadu napadnutého konania vymedzeného sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti a v časti aj z prehľadu, ktorý je súčasťou vyjadrení okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že prehľad napadnutého konania vymedzený sťažovateľkou a okresným súdom v zásade korešponduje s priebehom napadnutého konania tak, ako ho ústavný súd zistil z pripojeného súdneho spisu.

III.3. Replika sťažovateľky:

20. Sťažovateľka v reakcii na vyjadrenia okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 6. júna 2022 poukázala na celkové trvanie napadnutého konania, ktoré nie je právoplatne skončené ani po 14 rokoch, a to napriek tomu, že predmet konania nie je skutkovo ani právne zložitý. Nemožno identifikovať také skutočnosti na strane sťažovateľky, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke napadnutého konania. Pokiaľ ide o zmeny zákonných sudcov, nejde o procesnú aktivitu súdu smerujúcu k prejednaniu veci samej. Ide o technicko-organizačnú skutočnosť, ktorej dôsledky nemožno prenášať na strany sporu (účastníkov konania). Opatrenia v súvislosti s ochorením COVID-19 nemôžu ospravedlniť celkovú dĺžku konania. Uvedené opatrenia začali v marci 2020, t. j. 12 rokov od začatia konania. V napadnutom konaní vznikli obdobia nečinnosti aj mimo obdobia rokov 2020 – 2022, pričom celkovo postup okresného súdu v napadnutom konaní možno hodnotiť ako neefektívny. Situácia s ochorením COVID-19 je objektívnou skutočnosťou, ktorá mala vplyv na priebeh konania, nemôže však ospravedlniť celkovú dĺžku konania, nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu, keďže uvedená objektívna skutočnosť nepredstavovala zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva.

21. Sťažovateľka poukazuje na to, že okresný súd rozhodol 1. júna 2022 diametrálne odlišne ako 22. marca 2021 (náhrada mzdy v sume 7 737,60 eur oproti náhrade mzdy v sume 65 340,80 eur). Takýto zásadný rozdiel v priznanej náhrade mzdy u sťažovateľky „*opätovne vyvoláva pocit neistoty a nedôveru v správnosť rozhodnutia*“, a to s poukazom na § 79 ods. 2 Zákonníka práce (účinného v rozhodnom čase). Sťažovateľka zdôraznila, že po zrušení rozsudku okresného súdu z 22. marca 2021 bol žalovaný v napadnutom konaní nečinný, nenamietol povinnosť zamestnávateľa nahradiť mzdu za čas presahujúci 12 mesiacov, nepredložil v tomto smere návrhy

na doplnenie dokazovania a na pojednávani 1. júna 2022 sa bez ospravedlnenia ani nezúčastnil. Napriek tomu okresný súd nárok na náhradu mzdy sťažovateľky nepomerne znížil. Sťažovateľka z uvedeného dôvodu po doručení písomného vyhotovenia rozsudku podá odvolanie.

22. V napadnutom konaní neboli zistené skutočnosti, ktoré by ospravedlňovali celkovú dĺžku konania, sťažovateľka sa naďalej domnieva, že došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

23. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

24. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o určení neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o nároku na náhradu mzdy, ktoré nie je právoplatne skončené ani po uplynutí 14 rokov.

25. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

26. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

27. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

28. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu

(napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

29. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o návrhu na určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy (pracovnoprávny spor). Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v občianskoprávnej agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V uvedenej veci ide o privilegovaný typ konania (určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhrada mzdy), čo odôvodňuje prísnejšie hodnotenie postupu okresného súdu. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že pracovnoprávnym sporom je potrebné venovať osobitnú pozornosť, a to predovšetkým pri sporoch týkajúcich sa práv zamestnanca na mzdu či na náhradu mzdy (porovnaj napr. rozsudok vo veci Ruotolo proti Taliansku z 27. 2. 1992, bod 17, rozsudok vo veci Farinha Martins proti Portugalsku z 10. 7. 2003, bod 34, rozsudok vo veci Jírů proti Českej republike z 26. 10. 2004, bod 47). V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 14 rokov a 4 mesiace, pričom okresný súd v predmetnej veci meritórne rozhodol (najprv medzitimným rozsudkom a následne rozsudkom o výške náhrady mzdy), rozsudok z 1. júna 2022 však dosiaľ nenadobudol právoplatnosť, pričom sťažovateľka vo svojej replike avizovala úmysel podať proti tomuto rozsudku odvolanie.

30. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľky, ktoré prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní.

31. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

32. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo približne 14 rokov a 4 mesiace. Okresný súd rozhodol medzitimným rozsudkom 30. novembra 2016 (po 8 rokoch a 9 mesiacoch), o výške nároku sťažovateľky na náhradu mzdy okresný súd prvýkrát rozhodol 22. marca 2021 (rozsudok zrušený uznesením krajského súdu 31. januára 2022) a druhýkrát 1. júna 2022. Rozsudok z 1. júna 2022 v čase rozhodovania ústavného súdu nenadobudol právoplatnosť. V napadnutom konaní opakovane rozhodoval krajský súd, resp. aj najvyšší súd – odvolacie konania, resp. dovolacie konanie trvali štandardnú dobu (vo všetkých prípadoch menej ako jeden rok). Na majetok žalovaného bol vyhlásený konkurz (november 2019), v dôsledku toho bolo napadnuté konanie prerušené, okresný súd z uvedeného dôvodu zrušil jedno pojednávanie (nariadené na 29. január 2020). Správca konkurznej podstaty 18. augusta 2020 doručil okresnému súdu návrh na pokračovanie v konaní. Možno teda konštatovať, že uvedené faktory (rozhodovanie o riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch, vyhlásenie konkurzu na majetok žalovaného) nemali zásadný vplyv na celkovú dĺžku

napadnutého konania, preto ústavný súd dospel k záveru, že celkovú dĺžku napadnutého konania možno pričítať primárne na ťarchu okresného súdu.

33. Vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania (14 rokov a 4 mesiace), na privilegovaný predmet napadnutého konania (pracovnoprávny spor) a vzhľadom na to, že ani sťažovateľka v ústavnej sťažnosti bližšie nevymedzovala obdobia nečinnosti okresného súdu, ústavný súd nepovažoval za potrebné podrobnejšie skúmať jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu, resp. priebeh napadnutého konania, keď v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu uvedený stav je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľný a sám osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva strany sporu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. IV. ÚS 127/08, IV. ÚS 155/09, IV. ÚS 82/2010, II. ÚS 662/2017, IV. ÚS 9/2020).

34. Postup okresného súdu v napadnutom konaní takto ústavný súd bez ďalšej hlbšej analýzy charakterizuje ako neefektívny a nesústredený, t. j. taký, ktorý nevedol k rýchlemu a účinnému poskytnutiu súdnej ochrany nároku, ktorý uplatnila sťažovateľka v žalobe. Privilegovaný predmet napadnutého konania uvedený právny záver len umocňuje, keď ústavný súd osobitne konštatuje, že je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné, aby všeobecný súd právoplatne nerozhodol o pracovnoprávnom nároku zamestnanca proti zamestnávateľovi ani po uplynutí vyše 14 rokov.

35. Pokiaľ ide o odkaz okresného súdu na personálno-organizačné okolnosti (opakovanú zmenu zákonných sudcov), ktorý možno vnímať ako obranu okresného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

36. Obdobne ústavný súd neakceptoval odkaz okresného súdu na nemožnosť nariadiť pojednávanie v dôsledku ochorenia COVID-19, keďže v čase, keď tieto okolnosti vznikli (marec 2020), už napadnuté konanie trvalo vyše 12 rokov, t. j. dobu, ktorá zjavne presahovala ústavne akceptovateľný rámec.

37. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 29 až 36 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní pri prejednávaní veci postupoval nesústredene a neefektívne. Okresný súd nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu). Neefektívnym postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto

ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

38. Okresný súd do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti meritórne rozhodol 1. júna 2022, predmetný rozsudok však nenadobudol právoplatnosť s tým, že sťažovateľka avizovala podanie odvolania, čím by vznikli okresnému súdu konkrétne zákonné povinnosti ako súdu prvej inštancie v odvolacom konaní. Z uvedeného dôvodu ústavný súd požiadavke sťažovateľky, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

39. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

40. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

41. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

42. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie v sume 22 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 14 tohto nálezu.

43. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

44. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil predovšetkým jeho neefektívny a nesústredený postup, ktorým je v zásade poznačené konanie ako celok, a taktiež privilegovaný predmet napadnutého konania. Ústavný súd tiež zohľadnil, že okresný súd v určitom rozsahu eliminoval pocit právnej neistoty sťažovateľky medzitýmnym rozsudkom, keď vyhovel jej nároku, čo sa týka základu. Právna neistota sťažovateľky však pretrváva, pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady mzdy. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 4 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 22 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

45. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur.

46. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľke priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,50 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 410,26 eur. Vychádzajúc zo zistenia, že právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty (priložené osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty, pozn.), uvedená suma bola zvýšená o túto daň vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 82,05 eur. Celková hodnota náhrady trov konania takto predstavuje sumu 492,31 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na to, že replika sťažovateľky neobsahovala žiadnu novú argumentáciu, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľke nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu).

47. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu